

ВСТУП

Одне з актуальних завдань сучасної школи – пошук способів оптимізації навчального процесу, щоб зацікавити учнів, активізувати їхню розумову діяльність, спонукати до творчості, виховувати життєво й соціально компетентних особистостей. Цей процес потребує напруженої розумової роботи підлітка та його власної активної участі в цьому «дійстві». Якщо хочемо отримати позитивний результат, слід подбати про мотивацію навчальної діяльності на уроці. У Державному стандарті освітньої галузі «мови та літератури» зазначено: «Формування стійкої мотивації до вивчення української мови та літератури, любов до української мови і культури є одним з пріоритетних завдань». Тому у своїй педагогічній діяльності намагаюся знайти шляхи ефективної мотивації учнів, спрямувати їх на свідоме навчання, розвиток самостійного мислення, пізнавальної активності, уміння творчо виконувати поставлене завдання.

Актуальність і перспективи досвіду

Позитивна мотивація

- ✓ спонукає учнів до активної пізнавальної діяльності;
- ✓ забезпечує особистісно-орієнтовану модель навчання;
- ✓ створює атмосферу співробітництва між учителем та учнями;
- ✓ сприяє включенню учасників навчального процесу в колективні та індивідуальні форми роботи.

Мета досвіду полягає у створенні

- ✓ оптимальних умов для розвитку пізнавальних, творчих здібностей кожної дитини;
- ✓ ситуації успіху для кожного учасника навчального процесу.

Працюючи над проблемою «Мотивація як шлях до організації ефективної та навчальної діяльності учнів», спираюся на педагогічний досвід та наукові праці доктора педагогічних наук, професора О. Пометун, кандидатів педагогічних наук Л. Пироженко, Г. Передрій, які займаються вивченням використання інтерактивних технологій на уроках. Саме професор О. Пометун,

виділяючи в структурі уроку п'ять основних елементів, на перше місце ставить мотивацію.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

I. Етапи мотивації

Залежно від змісту уроку вчитель має організувати певний цикл навчальної діяльності, формувати відповідний їй мотиваційний цикл. Мотивація на уроці відбувається в кілька етапів:

I етап – мотивація початку роботи (первинна мотивація);

II етап – мотивація виконання роботи, закріплення і підсилення первинної мотивації;

III етап – мотивація завершення роботи (результативність, постановка завдань на наступні уроки з теми).

Своє завдання як учителя вбачаю у забезпеченні постійних мотиваційних дій учня на всіх етапах уроку.

II. Форми, методи та прийоми мотивації на різних етапах уроку

Етап первинної мотивації в структурі уроку є надто важливим, адже учень отримує заряд на індивідуальну творчу роботу. Тому саме на цьому етапі використовую такі інтерактивні методи: “Розминка”, “Метод прес” , “Асоціативний куш” , “Ключові слова”. Мотивація буде суттєвішою, якщо учень уже на початку уроку отримає підтримку з боку вчителя. Я впевнена, що потрібно оцінити навіть незначні результати роботи учня, тобто створити ситуацію успіху для подальшої плідної роботи. На цьому етапі уроку застосовую психологічний тренінг, в основі якого лежить практичне закріплення вивченого матеріалу, наприклад, з теми «Тире між підметом і присудком». Учням пропонується записаний на дошці або на картках текст: “Я – учень. Я – особистість творча. Я не боюся висловлювати свої судження. Помилившись, міркую далі. Шукаю істину. Бо я хочу знати.” Виконуючи пунктуаційний аналіз тексту, учні не залишають поза увагою його зміст, націлений на поглиблення мотивації в досягненні навчальної мети уроку.

Для підкріплення, зміцнення мотивації використовую на уроках прийом рефреймінгу (з англ. – “зміна рамки”), іншими словами, погляд на ситуацію під іншим кутом зору. Досить дієвим дидактичним матеріалом саме на цьому етапі уроку є використання притч, легенд, зміст яких органічно поєднує наукову інформацію, філософське розуміння сенсу людського життя. Притчі активізують пам’ять, оживлюють та емоційно насичують його (наприклад, притчі “Сон”, “Гордий олень”). Вважаю, що рефреймінг - добра допомога дітям з невисоким і середнім рівнем мотивації. Наприклад, при вивченні теми “Сполучник” у 7-му класі учням пропонується творче завдання: продовжити речення, використавши сполучники *і, але, навіть якщо*

- Я хочу досягти високого результату в навчанні, але (в мене є проблеми)
- Я хочу досягти високого результату в навчанні, і (мені доведеться серйозно попрацювати, в мене все вийде)
- Я хочу досягти високого результату в навчанні, навіть якщо (доведеться пожертвувати відпочинком)

Після аналізу складених речень з’ясовуємо, які відмінності у значенні висловлювань надають сполучники; який вислів налаштовує на плідну роботу; яким реченням учні доповнили б мій алгоритм.

На етапі мотивації виконання роботи, закріплення і підсилення первинної мотивації використовую інтерактивні технології навчання: дослідження, практикуми, відкриття. Уроки літератури будуть цікавими, якщо спонукаємо дітей до роздумів над змістом вивчених творів. Наприклад, при вивченні байки Л. Глібова “Муха і Бджола” (6 клас) проводжу вправу “Життєва валіза”. Після опрацювання змісту байки учням пропонується дати відповідь на питання: “Яку ідею з байки Л. Глібова “Муха і Бджола” ви поклали б до своєї життєвої валізи?”

Діти працюють у чотирьох групах, обговорюють і записують свої думки на аркушах паперу, складають до конверта – валізи. Після озвучення змісту обмінюються враженнями, ставлять запитання. Обирається найкращий варіант

відповіді і підводиться загальний висновок: “ У житті треба багато працювати, щоб мати гарний результат. Праця годує, а лень марнує» При опрацюванні об’ємних тем для кращої мотивації найдоречніше, на мою думку, застосовувати технологію парної та групової роботи. Цей вид діяльності дає змогу працювати разом задля вивчення значної кількості інформації, а також заохочує учнів допомагати один одному. Наприклад, групові форми роботи використовую при вивченні оглядових тем у 10, 11 класах. Клас попередньо об’єднується в 3-4 так звані “домашні групи”, які готують короткі повідомлення, створюють презентації, буктрейлери, що дає можливість збагатити свої знання та пробуджує прагнення до глибшого опрацювання матеріалу з теми.

З метою оперативної перевірки засвоєння знань на цьому етапі уроку проводжу різні види літературних диктантів: вставити пропущені слова і словосполучення; істинне – хибне; “так - ні”; хронологічний диктант; бліц – диктант; “відгадай слово”, орфографічні, словникові дубль – диктанти.

Щоб налаштувати старшокласників на позитивне вивчення творчості того чи іншого письменника, наприклад, І. Франка, В. Симоненка, по-новому поглянути на їхню творчу спадщину, використовую на уроці музику і пісню. Це не тільки аудіозаписи пісень у виконанні українських співаків, пісні виконують і самі учні. Це і є мотиваційним кроком до вивчення як програмних, так і позапрограмних творів. Допомагають сформувати позитивну мотивацію в учнів і мої власні вірші, які я пропоную послухати перед вивченням творчості письменника, зокрема І. Франка. Дітям цікаво, чим же мене особисто схвилювали твори І. Франка, чому я написала про нього та його творчість поетичні рядки.

На етапі завершення уроку важливою є позитивна мотивація на перспективну діяльність. Щоб вона стала дієвішою, важливо не тільки говорити про успіхи, а також показати слабкі місця, щоб сформувати об’єктивне уявлення про свої можливості.

Етап мотивації завершення роботи проводжу у формі взаємних запитань, відкритих та закритих тестових завдань, виступів учнів у ролі персонажів твору, складання сенканів з вивченої теми (мова), твору (література), вправ, спрямованих на самореалізацію (“Клубочок”: “Що б я змогла (зміг) на місці літературного героя?”), тренінгових вправ (див. “Методичний портал”, травень 2017 р.)

III. Вплив мотивації на ефективність навчання

Згідно з сучасними дослідженнями, результат діяльності людини тільки на 20 % залежить від інтелекту, а на 70 - 80 % - від рівня мотивації. Саме цілеспрямована позитивна мотивація впливає на результативність навчання учнів, є стимулом для участі в мовно- літературних конкурсах, предметних олімпіадах.

2014-2015 навчальний рік:

Гмиря Анастасія – I місце в II етапі Всеукраїнського конкурсу “Об’єднаймося, брати мої !”;

Приходько Аліна – I місце в міському мовно-літературному конкурсі ім. Т. Шевченка;

Савкова Ольга – II місце в міській предметній олімпіаді;

Гаташова Юлія – II місце в міській предметній олімпіаді;

- II місце в мовному конкурсі ім. П. Яцика;

Рачимова Дарина – II місце в мовному конкурсі ім. П. Яцика;

Шуляченко Ілля – I місце в міському конкурсі читців.

2015- 2016 навчальний рік:

Герасименко Сабіна – I місце в II етапі Всеукраїнського конкурсу “Об’єднаймося, брати мої !”;

Гаташова Юлія – II місце в II етапі Всеукраїнського конкурсу “Об’єднаймося, брати мої !”;

- II місце в міській предметній олімпіаді;

- II місце в міському конкурсі знавців української мови;

Нелюбіна Карина, Палієнко Ангеліна – III місце в мовно-літературному конкурсі ім. Т. Шевченка;

Шуляченко Ілля – II місце в міському конкурсі читців

2016-2017 навчальний рік:

Рухленко Софія - I місце в міському мовно-літературному конкурсі ім. Т. Шевченка;

Нелюбіна Карина - II місце в міському конкурсі знавців української мови ім. П. Яцика;

Новікова Ірина - III місце в міському мовно-літературному конкурсі ім. Т. Шевченка;

Багатова Марія - I місце в міському конкурсі риторського мистецтва;

Жидких Руслан, Михалюк Аліна – переможці міського літературного конкурсу “Що для мене вишиванка”;

Чумаченко Андрій – лауреат Всеукраїнського конкурсу творчих робіт “Розмова з краплиною”.

ВИСНОВКИ

Отже, формування позитивної мотивації навчальної діяльності учнів є одним із суттєвих і вагомих компонентів у моїй роботі. Намагаюсь творчо підходити до організації будь-якого виду діяльності школярів, прищеплювати їм позитивне ставлення до навчання, виховувати впевненість у власних силах, активізувати мотивацію до самовдосконалення й саморозвитку. Саме мотивація, зорієнтована на підтримку, розвиток творчого потенціалу дитини, її самореалізацію, формування життєвої компетентності, є найбільш придатним стратегічним напрямком у сучасній школі.